

УДК 378.016:005-051

Березюк Тетяна

старший викладач

кафедри вікової та педагогічної психології

<http://orcid.org/0000-0002-6864-9055>DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i15.178>

ПСИХОЛОГО-ПЕДАГОГІЧНИЙ АСПЕКТ ФОРМУВАННЯ ПРОФЕСІЙНОЇ ДКОМПЕТЕНТНОСТІ МАЙБУТНІХ МЕНЕДЖЕРІВ ЗАСОБАМИ МЕРЕЖЕВИХ ТЕХНОЛОГІЙ

***Анотація.** Автором розглянуто компетентнісний підхід у навчанні як ключовий компонент оцінки надання якісних освітніх послуг та формування висококваліфікованого фахівця. Охарактеризовано змістовне наповнення поняття «професійна компетентність», зазначено необхідні навички, якими повинен володіти спеціаліст. Обумовлено та перераховано ознаки готовності до професійної діяльності. Охарактеризовано принципи та етапи реалізації методики розвитку професійної компетенції. Детально описано роль інтерактивних технологій в формуванні професійної компетенції студентів. Зазначено важливість реалізації моделі передачі знань з використанням нових інформаційних технологій. Виявлено фактори, які потребують обліку при виборі педагогічної концепції підготовки майбутніх менеджерів із застосуванням засобів мережеских технологій. Охарактеризовано етапи реалізації професійного зростання майбутніх менеджерів. Зазначено важливість роботи над собою при збільшенні рівня професіоналізму. Вказано, що впровадження в навчальний процес системи управління навчальним контентом «MOODLE» сприяє оптимізації навчання студентів. Проведено дослідження ефективності впровадження систему управління освітнім контентом «MOODLE» серед студентів освітньо-кваліфікаційного напрямку «Менеджмент».*

***Ключові слова:** менеджмент, освітня платформа, «MOODLE», компетентність, професіоналізм, мережескі технології.*

Постановка проблеми. Згідно з дослідженнями більшість випускників вищої школи має недостатній рівень готовності до самоосвітньої і проєктної діяльності. У той же час підготовка студентів до названих видів діяльності здійснюється безсистемно, що негативно позначається на рівні підготовки випускників ВЗО. В даний час на ринку праці склалася ситуація, яка свідчить про те, що тільки компетентні, самоорганізовані та ініціативні фахівці, здатні самовдосконалюватися як в професійному, так і в особистісному плані, є конкурентоспроможними і найбільш затребуваними.

Невід'ємною складовою професійної компетентності майбутнього фахівця стає його самоосвітня компетенція. Особливу важливість розвитку самоосвітньої компетенції дослідники пов'язують з її значимістю для професійно-особистісного зростання фахівця. Вчені підкреслюють її роль у розвитку найважливіших компонентів, що характеризують здатність до систематичної, самостійно організованої пізнавальної діяльності, спрямованої на продовження своєї освіти в загальнокультурному і професійному аспектах.

Аналіз останніх досліджень з проблеми. Аналіз наукових праць із проблеми формування й розвитку професійної компетентності (Лагодинський, Приходько, Ягупов), використання засобів ІКТ та імітаційного моделювання у фаховій підготовці (Адамс, Биков, Гуревич, Елдріч, Жалдак та ін.) засвідчив, що застосування компетентнісного підходу в професійній підготовці набуває пріоритетного практико орієнтованого та інноваційно-технологічного спрямування. Водночас поза увагою вчених залишилася проблема формування й розвитку професійної компетентності майбутніх менеджерів щодо застосування технології імітаційного моделювання в системі вищої освіти.

Мета статті – проаналізувати психолого-педагогічні аспекти формування професійної компетентності майбутніх менеджерів засобами мережевих технологій (на прикладі освітньої платформи «MOODLE»).

Виклад основного матеріалу дослідження. Компетентнісний підхід у навчанні все більше спрямовується на самостійність особистості у вирішенні проблем у незнайомих ситуаціях, тобто на формування у майбутніх фахівців професійно важливих якостей і вмінь, які допоможуть їм вільно орієнтуватися у ситуаціях невизначеності професійного середовища та успішно вирішувати пов'язані з цим завдання.

Професійна компетентність є головною складовою професіоналізму особистості та важливою умовою становлення професіонала. Відповідно до визначеного майбутній менеджер повинен компетентно вирішувати професійні завдання у конкретних умовах та в умовах невизначеності, які потребують відпрацювання інших алгоритмів дій, вольових якостей особистості для досягнення успіху.

Ознаками такої готовності до професійної діяльності можна розглядати позитивне ставлення до професії, наявність спеціальних знань, умінь, навичок, сформованість професійно важливих якостей. Для майбутніх менеджерів серед таких якостей доцільно виділити наявність здібності до професійної діяльності, готовність до постійного саморозвитку та самоосвіти, здатність до рефлексії, сформованість відповідних психологічних якостей особистості та рис характеру, що формують особливий стиль професійної діяльності (Верхоланцев, 2018). Кузнєцовою визначені принципи реалізації методики розвитку професійної компетенції. До принципів автор відносить: адекватність вправ, якими формується уміння, поетапне формування умінь, оптимізацію освітнього середовища, вибір індивідуального стилю самоосвіти.

Визначену методику доцільним здійснювати в чотири етапи: початкового освоєння самоосвітніх умінь з повним педагогічним управлінням, частково керованої викладачем практико-орієнтованої самоосвіти, практично повної практико-орієнтованої освіти, саморефлексії діяльності. При впровадженні в освітній процес методики розвитку професійної компетенції було обґрунтовано використання методів моделювання діяльності, так само проблемних і дослідницьких методів; комплекту визначених дидактичних форм професійної діяльності:

- спеціальні заняття, спеціальний курс, ряд практикумів з організації самостійної роботи з елементами контролю та управління, практичні заняття в період практик і канікул, конкурсні змагання по вмінням професійної діяльності;
- вправи (методичні, профільовані, об'єктні, тренувальні вправи);
- засоби процесу навчання (робоча навчальна програма, навчально-методичні посібники, «мовний портфель», індивідуальний план самоосвіти і т. д.). (Ашерев, Логвіненко, 2005).

Реалізація інтерактивних технологій становить фундамент технологічного блоку моделі формування професійної компетенції студентів, що включають в себе навчання з використанням методу проєктів, навчання в співпраці, ігрові, інформаційно-мультимедійні технології навчання, портфоліо.

В основу дистанційного навчання покладена певна модель передачі знань з використанням нових інформаційних технологій, що сприяє підвищенню рівня інформаційної культури. При цьому необхідно враховувати ряд особливостей організації дистанційного навчання:

- обмежені можливості на здійснення безпосереднього контакту між викладачем і тим, хто навчається внаслідок того, що безпосереднє спілкування відбувається за допомогою засобів зв'язку і телекомунікацій;
- від того, хто навчається потрібен певний рівень освіти (певний початковий набір знань, умінь, навичок) і, крім того, технічного забезпечення робочого місця – професійного (наявність індивідуального (професійного) досвіду, готовність до його практичної реалізації);

- наявність студентів різних вікових категорій, особливо при професійній перепідготовці (підвищенні кваліфікації);
- обмежені можливості групової роботи;
- малий термін для вивчення властивостей особистості майбутніх менеджерів.

Вивчення досліджень, що стосуються підготовки майбутніх менеджерів із застосуванням засобів мережевих технологій, дозволило виділити ряд факторів, які потребують обліку при виборі педагогічної концепції:

- професійного (наявність індивідуального (професійного) досвіду, готовність до його практичної реалізації);
- соціального (основою мотивації є усвідомлення необхідності підвищення свого професійного рівня для більш якісного виконання функціональних обов'язків).

Професійне зростання майбутніх менеджерів здійснюється відповідно до практичних етапів реалізації:

1 етап. Особистісна оцінка діяльності (самоаналіз можливостей результатів професійної діяльності, самостереження особистісних професійних досягнень).

2 етап. Формування мотивації діяльності (самооцінка професійної здатності своєї діяльності, самоконтроль активізації позитивної мотивації до планування своєї діяльності для професійного зростання).

3 етап. Перспективне планування діяльності (самокорекція своєї діяльності, спрямованої на вдосконалення своєї особистості в сфері професійної діяльності, саморегуляція безперервної самоосвіти у професійній діяльності).

4 етап. Практична реалізація діяльності (самоорганізація і цілеспрямована практична реалізація професійної діяльності, спрямованої на професійні досягнення). Отже, формування професійної компетентності майбутніх менеджерів складається з умінь формувати у себе необхідні якості, риси характеру, звички і навички поведінки на основі самокритичної оцінки своєї особистості (Жалдак, 2016).

В цілому, робота над собою носить цілеспрямований і творчий характер, при цьому головна увага приділяється, як правило, внутрішнім бажанням виховати в собі необхідні професійні якості, які дозволять йому самореалізуватися. Одним із шляхів оптимізації навчання та вдосконалення процесу засвоєння, перевірки й оцінювання знань є конструювання й впровадження в навчальний процес системи управління навчальним контентом «MOODLE».

Завдяки концепції відкритого програмного забезпечення, що сповідують розробники системи, особливостям технологічної платформи і своїм функціональним можливостям «MOODLE» набуває все більшого поширення в світовому інформаційному освітньому просторі. Система «MOODLE» надає можливість організувати повноцінний навчальний процес, включаючи засоби навчання, систему контролю й оцінювання навчальної діяльності студентів, а також інші необхідні складові системи електронного навчання. (Жалдак, 2016). «MOODLE» – це найбільш досконала та поширена система такого призначення. Вона є середовищем дистанційного навчання з відкритим вихідним кодом, який поєднує в собі багатство функціоналу, гнучкість, надійність і простоту використання, призначене для створення і проведення якісних дистанційних курсів. «MOODLE» поширюється у відкритих вихідних кодах, що надає можливість «заточити» її під особливості кожного освітнього проєкту, зокрема: інтегрувати з іншими інформаційними системами; доповнити новими сервісами допоміжними функціями або звітами; встановити готові або розробити абсолютно нові додаткові модулі (Зайка, 2015). Назріла необхідність в організованому наданні інформації студентам усіх форм навчання для самостійної роботи. Спонтанний пошук інформації студентом знижує ефективність засвоєння матеріалу. Платформа «MOODLE», створена для дистанційного навчання, може бути ефективно використана для вирішення цього завдання. Більш того, система несе ряд переваг. Це – впровадження в освітній процес вищого, а також розвиток творчого підходу в навчанні через використання різних способів розміщення матеріалу і застосування індивідуального підходу до студентів. Разом з тим, для ефективного використання системи «MOODLE» в освітньому процесі потрібно вирішити

деякі технічні проблеми, пов'язані з впровадженням самої системи навчання, а також завдання навчання, організації навчального процесу та самоорганізації студентів. Комплексне вирішення технічних і організаційних проблем, дозволити прискорити перехід на сучасні методи викладання навчальних дисциплін у ВЗО України.

У ході дослідження поставили за мету впроваджувати систему управління навчальним контентом «MOODLE» серед студентів освітньо-кваліфікаційного напрямку «Менеджмент», що призвело до позитивного результату, що можна побачити на діаграмах, представлених нижче. У своїй роботі ми використовували онлайн матеріали для навчання серед здобувачів вищої освіти 4 груп 3 курсу в сумарній кількості 43 студенти, для проведення порівняльного аналізу. В результаті якість знань у здобувачів вищої освіти 3 курсу, в яких використовувалися можливості освітньої платформи «MOODLE» збільшилася, завдяки використанню сучасної освітньої технології.

Нижче подано діаграму, яка показує в процентному співвідношенні якість успішності засвоєння освітньої програми здобувачами вищої освіти 4 груп 3 курсу з використанням можливостей освітньої платформи «MOODLE» (рис. 1).

Рис. 1. Початкові показники якості успішності здобувачами вищої освіти 3 курсу до використання можливостей освітньої платформи «MOODLE»

Протягом двох тижнів 2020–2021 навчального року використовували можливості освітньої платформи «MOODLE» здобувачі вищої освіти 2 груп 3 курсу. Відомо, що людина починає мислити, коли перед нею постає питання. Тому, було прийнято рішення створити для студентів проблемну ситуацію, а саме залучити їх до дослідницької діяльності. Так ми зможемо спостерігати прогрес, або регрес навчання відносно один одного, і безпосередньо самих себе. (Триус, 2012). У результаті, групи студентів, в яких сервіси освітньої платформи «MOODLE» активно використовувалися, досягли бажаного результату в більш короткі терміни, ніж студенти інших 2 груп. Для кращого осмислення, запам'ятовування і засвоєння кожен з учасників груп користувався сервісом освітньої платформи «MOODLE» в своїй індивідуальній роботі. Для індивідуальної роботи з учасниками експериментальної групи за допомогою сервісу освітньої платформи «MOODLE», була створена папка з необхідними матеріалами для реалізації проєкту. Сервіс дозволив вибудувати індивідуальну роботу з кожним студентом. Зібравши результати роботи, можна легко поділитися ними зі студентами, організувавши загальний доступ до папки через веб-інтерфейс.

Робота в документах «MOODLE» протікала паралельно з учасниками груп прямо в одному документі з різних комп'ютерів. При цьому, всі внесені зміни будуть відображатися в режимі реального часу, у кожного окремо взятого студента. У чаті і коментарях обговорювалися питання, що виникають. Завжди можна переглянути історію змін, і якщо щось з документу було видалено або змінено, з легкістю педагог має можливість відновити актуальну версію. Крім цього, кожне окреме завдання, виконувалося індивідуально, щоб в подальшому включити їх в групову роботу перед публікацією. Так кожен студент міг ознайомитись з інформацією, яка його цікавить (Рахманов, 2015). Рівень інтересу і мотивація до дослідницької роботи у випадку з експериментальною групою збільшилася на 15%, в той

час як у учасників контрольної групи відсоток з 65% впав до 60%. Виходячи з цього робимо висновок про те, що впровадження в освітній процес можливостей освітньої платформи «MOODLE», не тільки спрощує роботу, але і виступає в якості додаткового мотиваційного елемента.

Висновки і перспективи подальших розвідок. Ефективність професійного зростання майбутніх менеджерів залежить від умінь планування, координації, самоуправління у процесі навчально-пізнавальної діяльності. Цікавою у контексті дослідження цього питання є здатність планування (організація роботи, визначення пріоритетів та вимог до джерела, побудова коротко- та довгострокових цілей і стратегій для їх досягнення). Ці здатності особистості в структурі професійної компетентності визначаємо як такі, що входять до організаційного складника. Він виконує організаційну функцію, яка передбачає планування, прогнозування та проектування пізнавально-пошукової діяльності, а також покликаний сформулювати навички студентів у організації процесу самовдосконалення.

СПИСОК ПОСИЛАНЬ

- Ашеров, А. Т., & Логвіненко, В. Г. (2005). *Методи і моделі оцінки педагогічного впливу на розвиток пізнавальної самостійності студентів*. Харків: УПА.
- Бех, І. Д. (2009). Компетентнісний підхід у сучасній освіті. *Вища освіта України*, 4, 3-20.
- Верхоланцев, Г. О. (2018). Теоретико-методичні підходи створення і розвитку сучасних електронних засобів і комп'ютерно-орієнтованих навчальних середовищ. *Військова освіта*, 2, 29-36.
- Жалдак, М. І. (2016). Інформатизація навчального процесу має сприяти поглибленню і розширенню бази знань – основи творчої діяльності майбутнього фахівця. *Науковий часопис Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова. Комп'ютерно-орієнтовані системи навчання*, 18, 3-6.
- Заїка, Л. А. (2015). Особливості реалізації компетентнісного підходу в практиці дистанційного навчання. В *Актуальні проблеми психологічної допомоги, соціальної та медико-психологічної реабілітації учасників антитерористичній операції* (с. 289-290). Київ: Нац. ун-т оборони України ім. І. Черняхівського.
- Рахманов, В. О. (2015). Моделювання навчального процесу вищого навчального закладу в освітньо-інформаційному середовищі. *Вісник Національного авіаційного університету*, 6, 143-147.
- Триус, Ю. В. (2012). Інноваційні технології навчання у вищій освіті. *Сучасні педагогічні технології в освіті*, 12, 299-308.

REFERENCES

- Asherov, A. T., & Lohvnenko, V. H. (2005). *Metody i modeli otsinky pedahohichnoho vplyvu na rozvytok piznavalnoi samostiinosti studentiv [Methods and models of assessment of pedagogical influence on the development of students' cognitive independence]*. Kharkiv: UIPA. [in Ukrainian].
- Bekh, I. D. (2009). Kompetentnisnyi pidkhid u suchasni osviti [Competence approach in modern education]. *Vyshcha osvita Ukrainy*, 4, 3-20. [in Ukrainian].
- Verkholantsev, H. O. (2018). Teoretyko-metodychni pidkhody stvorennia i rozvytku suchasnykh elektronnykh zasobiv i kompiuterno-orientovanykh navchalnykh seredovyshch [Theoretical and methodological approaches to the creation and development of modern electronic tools and computer-based learning environments]. *Viiskova osvita*, 2, 29-36. [in Ukrainian].
- Zhaldak, M. I. (2016). Informatyzatsiia navchalnoho protsesu maie spriaty pohlyblenniu i rozshyrenniu bazy znan – osnovy tvorchoi diialnosti maibutnoho fakhivtsia [Informatization of the educational process should contribute to the deepening and expansion of the knowledge base – the basis of creative activity of the future specialist]. *Naukovyi chasopys Natsionalnoho pedahohichnoho universytetu imeni M. P. Drahomanova. Kompiuterno-orientovani systemy navchannia*, 18, 3-6. [in Ukrainian].

- Zaika, L. A. (2015). Osoblyvosti realizatsii kompetentnisnogo pidkhodu v praktytsi dystantsiinoho navchannia [Features of the competence approach in the practice of distance learning]. V *Aktualni problemy psykholohichnoi dopomohy, sotsialnoi ta medyko-psykholohichnoi rehabilitatsii uchasykiv antyterorystychnoi operatsii* (с. 289-290). Kyiv: Nats. un-t obrony Ukrainy im. I. Chernyakhovs'koho. [in Ukrainian].
- Rakhmanov, V. O. (2015). Modeliuvannia navchalnogo protsesu vyshchoho navchalnogo zakladu v osvitho-informatsiinomu seredovyschi [Modeling of the educational process of a higher educational institution in the educational and information environment]. *Visnyk Natsionalnogo aviatsiinoho universytetu*, 6, 143-147. [in Ukrainian].
- Tryus, Yu. V. (2012). Innovatsiini tekhnolohii navchannia u vyshchii osviti [Innovative learning technologies in higher education]. *Suchasni pedahohichni tekhnolohii v osviti*, 12, 299-308. [in Ukrainian].

THE PSYCHOLOGICAL AND PEDAGOGICAL ASPECT OF THE FORMATION OF THE PROFESSIONAL COMPETENCE OF FUTURE MANAGERS BY THE MEANS OF NETWORK TECHNOLOGIES

Tetiana Bereziuk

senior headteacher of the

Developmental and Pedagogical Psychology department

<http://orcid.org/0000-0002-6864-9055>

DOI <https://doi.org/10.35619/praprv.v1i15.178>

Abstract: *The author considers the competence approach in teaching as a key component of assessing the provision of quality educational services and the formation of a highly qualified specialist. The content of the concept of “professional competence” is described, the necessary skills that a specialist must have are indicated. The signs of readiness for professional activity are stipulated and listed. The principles and stages of the implementation of the methodology of the professional competence development are characterized. The role of interactive technologies in the formation of professional competence of students is described in detail. The importance of implementing the model of knowledge transfer using new information technologies is noted. Factors that need to be taken into account when choosing the pedagogical concept of training future managers with the use of network technologies are identified. The stages of realization of professional growth of future managers are characterized. The importance of working on self-improvement while increasing the level of professionalism is noted. It is indicated that the introduction of the educational content management system MOODLE in the educational process contributes to the optimization of student learning. A study of the effectiveness of the implementation of the MOODLE educational content management system among students of the educational and qualification direction “Management” is conducted. It is noted that as a result of the study, groups of students in which the services of the educational platform were actively used, achieved the desired result in a shorter time. It is stipulated that for better comprehension, memorization and mastering each of the group members used the service of the educational platform “MOODLE” in their individual work. Options for using the service of the educational platform “MOODLE” for the organization of individual and group forms of training of future managers are considered. It is concluded that the introduction of the possibilities of the educational platform “MOODLE” into the educational process not only simplifies the work, but also acts as an additional motivational element.*

Key words: *management, educational platform, MOODLE, competence, professionalism, network technologies.*

Стаття надійшла до редакції 1.09.2020 р

З М І С Т

Березюк Т. Психолого-педагогічний аспект формування професійної компетентності майбутніх менеджерів засобами мережевих технологій.....	5
Білецька О. Дослідження особливостей психологічних характеристик у осіб юнацького віку з різним рівнем довіри в міжособистісних стосунках.....	11
Бортнік Н. Вплив стилю сімейного виховання на самооцінку молодших школярів.....	18
Былинская Н. Обыденные представления о любви женщин и мужчин пожилого возраста.....	26
Васильева Т. Особенности эмансипации студентов от родителей.....	32
Джеджера О., Юрчук О. Особливості переживання суб'єкту вного емоційного стану здобувачами вищої освіти під час дистанційного навчання в умовах пандемії COVID-19....	41
Диса О. Психологічні чинники сприймання інновацій працівниками організацій.....	50
Іванюта О., Яницька О. Психологічний аспект сформованості візуального мислення у школярів підліткового віку.....	60
Корнієнко І. Ризик як елемент життєвого простору особистості: теоретичний аспект.....	69
Коць М. Психологічний аналіз регуляції професійно-комунікативного потенціалу майбутнього вчителя як суб'єкта педагогічної взаємодії.....	77
Кочергіна І. Саморегуляція поведінки та діяльності особистості в умовах карантину.....	84
Кулаков Р. Розвиток емпатії у дітей молодшого шкільного віку в умовах освітнього простору.....	91
Кулакова Л. Розвиток соціального інтелекту у дітей молодшого шкільного віку в умовах навчальної діяльності.....	97
Лазарець М. Явище самотності як прояв соціального неприйняття.....	104
Литвинчук Л. Тенденції розвитку фрустраційних реакцій сучасної молоді.....	111
Назаревич В. Остракізація як феномен інклюзивного простору.....	118
Павелків Р., Корчакова Н., Безлюдна В. Проблема про соціального розвитку особистості у структурі освітнього контенту	126
Рудюк О. Особливості саморегуляції майбутніх психологів на різних етапах їх фахової підготовки.....	135
Созонюк О. Особистісна зрілість майбутніх вчителів як механізм формування їх професійної ідентичності.....	142
Ткаченко Н., Антонюк А. Особливості зв'язку професійної мотивації з ціннісними орієнтаціями у адвокатів.....	148
Хомич І. Особливості прояву особистісних характеристик молодших школярів із різним соціометричним статусом у класі.....	155
Yatsyna O. The pandemic of coronavirus covid-19: the focus is on marriage and family relationships.....	162
Ящук С. Особенности выбора личностью защитных механизмов	170
Відомості про авторів	179